

Ara tırma Makalesi
Research Article

Adıyaman İli Balıkçılığının Mevcut Durumu ve Sorunları

Yusuf Kenan BAYHAN^{1*}, Sırrı KORKMAZ², Mine Perçin OLGUNOĞLU¹

¹Adıyaman Üniversitesi, Kahta MYO, Kahta/Adıyaman.

²Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, Adıyaman.

* Sorumlu yazar: Tel: +90 416 725 8150

E-posta: ykbayhan@hotmail.com

Geliş Tarihi: 21.04.2014

Kabul Tarihi: 01.10.2014

Abstract

The Current Situation of Fisheries in Adıyaman Province and Its Problems

In this study carried out between January 01, 2013 and March 01, 2014, production quantity, marketing and sale of the fished and farmed fish species as well as technical features of fishing gears and problems of fisheries have been investigated in Adıyaman province. At the end of the study it has been determined that 1408 tons fish are obtained by fishing and aquaculture in Adıyaman province annually, trout barb (*Capoetta* spp.), golden barb (*Carasobarbus luteus*), carp (*Cyprinus* spp.), catfish (*Silurus triostegus*) and shabbout (*Barbus grypus*) are among the most caught fish species, only monofilament and multifilament PA gill nets are used in fishing made with 169 fishing boats totally. It's also resulted that the leading problems are that fishing areas aren't used actively, cooperatives don't work actively and fishermen don't have sufficient technical background and information.

Keywords: Adıyaman, inland fishery, fishing cooperative

Özet

01 Ocak 2013-01 Mart 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilen bu çalışmada; Adıyaman ili'nde yetiştiriciliği yapılan ve avlanan balık türleri, bunların üretim miktarları, satışı ve pazarlanması, kullanılan av araç-gereçlerinin kapasite ve teknik özellikleri ve balıkçılıkla ilgili sorunlar araştırılmıştır. Çalışma sonucunda; Adıyaman ili'nde avcılık ve yetiştiricilik yolu ile yıllık toplam 1408 ton balık elde edildiği, avlanan balık türleri içerisinde miktar olarak en çok sız (Capoetta spp.), bızır (Carasobarbus luteus), sazan (Cyprinus spp.), abut (Barbus grypus), Mezopotamya yayını (Silurus triostegus)'nın ilk sıralarda yer aldığı, toplam 169 adet tekne ile yapılan avcılıkta yalnızca monofilament ve multifilament PA sade uzatma ağların kullanıldığı belirlenmiştir. Sorunların başında ise, avlak sahalarının etkin şekilde kullanılmadığı, kooperatiflerin etkin çalışmadığı, balıkçıların yeterli teknik donanım ve bilgiye sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Adıyaman, içsu balıkçılığı, balıkçılık kooperatifi

1.Giriş

Adıyaman, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, merkez dâhil olmak üzere dokuz ilçesi bulunan, toplam 597.184 nüfusa (Anonim, 2013-a) sahip bir ilimizdir. İlde tarım ve hayvancılığın yanında su ürünleri, üretim miktarı

ve yarattığı istihdam ile önemli bir konuma sahip bulunmaktadır. Türkiye'de avlanan 36120 ton tatlısu ürünleri miktarı içerisinde, Adıyaman, 726 ton ile 81 il içerisinde 12. sırada yer almaktadır (Anonim, 2012).

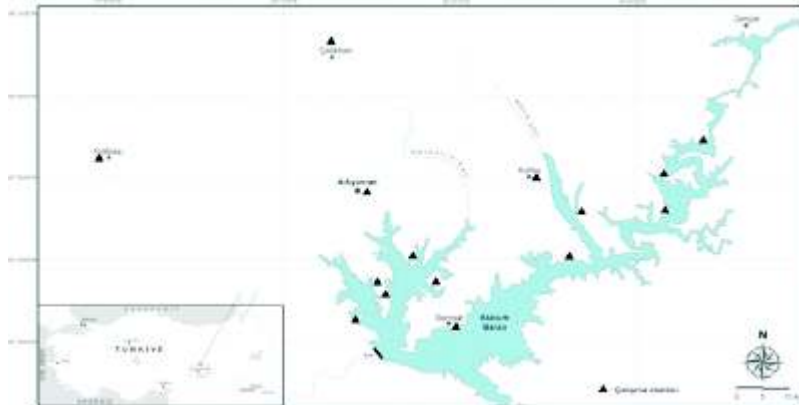
Özellikle maksimum işletme kodunda 817 km²'lik göl alanı ile büyük bir su potansiyeli olan Ataturk Baraj Gölü'nün % 61'lik bölümünün Adıyaman ili sınırları içerisinde bulunması, bu ilin avlanan balık miktarı olarak üst sıralarda yer almasında büyük rol oynamıştır. Nitekim baraj gölünde su tutulmaya başlandı 1990 yılından bu güne kadar geçen zaman dilimi içerisinde toprakları su altında kalan ve çoğu tarım ile uğraşan insanların bir bölümü su ürünleri avcılığına yönelmiş böylelikle balıkçılık yörede yeni bir sektör konumuna gelmiştir (Can ve Şene, 2005). Bunun yanında, Ataturk ve Çad Baraj Göllerinde alev kafeslerde yapılan Alabalık yetiştiriciliği, ilde balık üretim miktarının artmasına ve balıkçılığın gelişmesine önemli katkı sağlamıştır. Ancak, balıkçılığın sonradan baskın olan bu insanların baskın avcılık olmak üzere, su ürünleri yetiştiriciliği, kooperatifçilik, hijyen, pazarlama konularında yeterli bir bilgi ve deneyime sahip olmaması, özellikle av araçlarının kullanımında ve avlanan su ürünlerinin değerlendirilmesi açısından ekonomik kayıplara neden olmaktadır (Bayhan ve Göçer, 2012). Bu kayıpların önlenmesi ve bölge balıkçılığının daha ileri düzeylere taşınabilmesi için, önce bölgede balıkçılığın mevcut durumu ve alt yapısının ortaya konulması gerekmektedir. Bu amaçla sonra ise, elde edilen veriler doğrultusunda avcılık, yetiştiricilik, üreme biyolojisi, limnoloji ve popülasyon dinamiği konularında çalışmaları yapılarak elde edilen sonuçların bölgeye uyarlanması, bunun yanında

balıkçıların eğitilmesi ve halkın balık tüketimi konusunda bilinçlendirilmesi, bölge balıkçılığının daha ileri düzeylere taşınmasına büyük katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmada, Adıyaman ili balıkçılığının mevcut durumu ve balıkçılıkta karşılaşılan sorunlar araştırılmıştır. Çalışmada elde edilen sonuçların, bölgede baskın avcılık olmak üzere su ürünleri konusunda yapılacak çalışmalara ve uygulanan balıkçılık politikalarının yönlendirilmesine destek sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Yöntem

Bu çalışma 01 Ocak 2013-01 Mart 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çalışma amacına yönelik veriler; Adıyaman ili sınırları içerisinde bulunan 47 balıkçı merkezi/karaya çıkışı noktası ile yetiştiricilik tesisleri ve toptan-perakende balık satış yerlerine üç ayrı dönemde gidilerek yerinde yapılan incelemeler ve bölge balıkçıları ile 19 soruyu içeren yüz yüze anket uygulamaları gerçekleştirilerek elde edilmiştir. Balıkçıların sorunları, sosyo-demografik durumlarının belirlenmesi, avcılık yolu ile elde edilen balık tür ve miktarlarının hesaplanmasında tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır, bunun için 54 balıkçı ile görüşülmüştür, ayrıca Su Ürünleri Kooperatifleri, Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl ve İlçe Müdürlükleri, DS GAP 15. Bölge Müdürlüğü Su Ürünleri kayıtlarından yararlanılmıştır. Çalışmanın yapıldığı alanlar haritada gösterilmiştir.

ekil 1. Çalışmanın yapıldığı alanlar.

3. Bulgular

3.1. Yeti tiricilik

Adıyaman ili'nde yeti tiricilik, göllerde a kafeslerde ve karada beton havuzlarda yapılmaktadır. Her iki sistemde de Gökku a 1 alabalı ı (*Oncorhynchus mykiss*) yeti tirilmektedir. İde yeti tiricilik faaliyetinde bulunan i - letmeler ile ilgili bilgiler Tablo 1 ve Tablo 2' de verilmi tir.

Adıyaman ili'nde kayıtlı bulunan 14 a kafes i letmesinden 9 adedi faal durumda olup,

bunların 2013 yılındaki toplam balık üretim miktarı 765 ton'dur (Tablo 1).

Bunların dı nda, Gölba ı ve Merkez ilçede, beton havuzlarda Alabalık yeti tiricili i yapılmakta olan iki adet i letmenin toplam proje kapasitesi 30 ton/yıl olup, bu i letmelerin 2013 yılındaki toplam üretim miktarı 18 ton/yıl olarak gerçekle mi tir (Tablo 2). Bu i letmeler yavru ihtiyaçlarını kendi kurdukları kuluçka-hanelerden sa lamakta olup, bunların kuluçka-hane kapasitesi 2.400.000 adet / yavru / yıl' dır.

Tablo 1. Adıyaman ili'nde göllerde a kafeslerde yeti tiricilik yapan i letmeler (Anonim, 2013-c)

İşletmenin adı	İşletmenin bulunduğu göl	Proje kapasitesi (ton/yıl)	Gerçekleşen üretim (ton/yıl)	Kafes tipi	Kafes sayısı	Personel sayısı
Keban Alabalık-1	Çad Barajı	850	210	HDPE-yuvarlak	21	7
Keban Alabalık-2	Çad Barajı	850	229	HDPE-yuvarlak	19	8
Fatih Baysal	Çad barajı	490	103	HDPE-yuvarlak	8	2
Osman Baysal	Çad Barajı	490	98	HDPE-yuvarlak	8	2
H.Ali Baysal	Çad Barajı	490	103	HDPE-yuvarlak	8	2
Doğu Su Ürünleri	Çad Barajı	490	-	HDPE-yuvarlak	8	2
Mustafa İlhan	Çad Barajı	29	6	Çelik konst-kare	7	1
Metin Koç	Çad Barajı	29	16	Çelik konst-kare	8	1
Mustafa Büyüктаş	Çad Barajı	29	-	Çelik konst-kare	6	1
Toplam		3747	765			

Tablo 2. Adıyaman ili'nde beton havuzlarda yeti tiricilik yapan i letmeler (Anonim, 2013-c)

İşletmenin adı	İşletmenin Bulunduğu yer	Proje kapasitesi (ton/yıl)	Gerçekleşen üretim (ton/yıl)	Havuz tipi	Personel sayısı
Zirve Alabalık	Merkez/Kavak köyü	10	5	Beton	2
Harmanlı Alabalık	Gölbaşı/Harmanlı	20	13	Beton	2
Toplam		30	18		

3.2. Avcılık

Avcılık, ayrı ayrı olarak Atatürk Baraj Gölü ile alanı maksimum işletme kod'unda 1630 ha (Anonim, 2013-c) olan Çad Baraj Gölü'nde yapılmaktadır. Atatürk Baraj Gölü, DS Genel Müdürlüğünce alan sınırları belirlenerek 21 avlak sahasına bölünmüştür. Bu avlak sahaları içerisinde Adıyaman ili sınırları içerisinde kalan ve 11 ile 21 arasında numaralandırılmış olan 11 adet su ürünleri avlak sahasının ilçelere göre alanları Tablo 3'de verilmiştir.

Buna göre, en fazla avlak sahası alanına sahip ilçeler sırası ile Samsat, Merkez ilçe ve Kahta'dır. Ticari Amaçlı Su Ürünleri Avcılığını Düzenleyen 3/1 Numaralı Tebliğ'de belirtilen 01 Nisan-01 Temmuz tarihleri arasında yasaklanan dönemden sonraki Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında avcılık yoğunluğu azalmaktadır. Avcılığın en yoğun olduğu dönem Aralık-Mart ayları arasındadır. Bu dönemde av veriminin pik yaptığı aylar ise Ocak ve Mart aylarıdır. Adıyaman ilinde 2013

yılında avcılık yolu ile elde edilen ve ticari olarak değerlendirilen balık türleri, miktarları ve birim satış fiyatları Tablo 4'de verilmiştir. Tablo 4'de görüldüğü gibi, avcılık ile elde edilen toplam 643.000 kg miktar içerisinde en çok avlanan balık türlerinin başında sırası ile sız, bızır, sazan, Mezopotamya yayını ve abut gelmektedir. Bu balıkların toplam miktar içerisindeki payı % 92,39'dur. Bu balık türünün satışından sağlanan 2.563.000 TL gelir ise elde edilen toplam gelirin %90,55'ini oluşturmuştur.

3.3. Avlanma araç ve gereçleri

3.3.1. Tekneler

İl genelinde, avcılıkta kullanılan teknelerin toplam sayısı 169 adet, bu teknelerin boyları 3,80-8,00 m ve motor güçlerinin ise 3,73-16,42 hp arasında olduğu belirlenmiştir. Teknelerin 155 adedi sac, 14 adedi ise fiber malzemeden yapılmış olup, bunların 88 adedi motorlu, 81 adedi ise motorsuz olarak kullanılmaktadır.

Tablo 3. İlçelere göre su ürünleri avlak sahaları ve alanları (Anonim, 2011)

Su ürünleri avlak sahaları	İlçeler	Alanı (ha)
11 no'lu avlak sahası	Gerger	1700
12 no'lu avlak sahası	Gerger	2100
Toplam		3800
13 no'lu avlak sahası	Kahta	4400
14 no'lu avlak sahası	Kahta	5500
15 no'lu avlak sahası	Kahta	4900
Toplam		14800
16 no'lu avlak sahası	Samsat	11000
17 no'lu avlak sahası	Samsat	5650
Toplam		16650
18 no'lu avlak sahası	Merkez ilçe	4000
19 no'lu avlak sahası	Merkez ilçe	3200
20 no'lu avlak sahası	Merkez ilçe	4000
21 no'lu avlak sahası	Merkez ilçe	4700
Toplam		15900
Genel toplam		51150

Tablo 4. Adıyaman ili'nde avcılık yolu ile elde edilen balık üretim miktarları ve birim satı fiyatları (2013 yılı)

Balık türü	Türkçe ismi	Yöresel ismi	Avlanan miktar (kg)	Oran (%)	Ort. perakende satış fiyatı (TL/kg)	Toplam değeri (TL)
<i>Cyprinus carpio</i>	Aynalı - pullu sazan	Sazan	156.500	24,34	6,00	939000
<i>Carasobarbus luteus</i>	Bizir	Cavzer	164.000	25,51	3,50	574000
<i>Capoetta spp.</i>	Siraz	Karaca	172.000	26,75	2,00	344000
<i>Silurus triostegus</i>	Mezopotamya yayını	Yayın	53.000	8,25	6,00	318000
<i>Mastacembelus mastacembelus</i>	Dikenli yılan balığı	Yılan balığı	95	0,02	8,00	760
<i>Chalcalburnus mossulensis</i>	Tatlısu gümüş balığı	Gümüş balığı	3563	0,55	2,00	7126
<i>Barbus grypus</i>	Şabut	Şabut-Sure	48.500	7,54	8,0	388000
<i>Luciobarbus esocinus</i>	Bıyıklı balık	Ferke-Turma	17.500	2,72	8,00	140000
<i>Barbus rajanorum</i>	Sirink	Küpelî-Zunç	3.500	0,54	6,00	21000
<i>Chondostroma regium</i>	Kababurun balığı	Deffere	12.500	1,94	6,00	75000
<i>Carassius spp.</i>	Havuz balığı	Süs balığı	5.200	0,81	1,50	7800
<i>Mugil abu</i>	Kefal	Dikenli kefal	4.750	0,74	1,50	7125
<i>Acanthobrama marmid</i>	Akçapak balığı	Tahta balığı	700	0,11	2,00	1400
<i>Oncorhynchus mykiss</i>	Gökkuşluğu alabalığı	Alabalık	800	0,12	8,00	6400
Diğer			392	0,06	2,00	784
Toplam			643.000	100,00		2830395

3.3.2. Avlanma araç ve yöntemleri

Bölgede yalnızca multifilament ve monofilament PA sade uzatma a ları ile avcılık yapılmakta, bunun dışında farklı bir avlanma aracı (fanyalı uzatma a 1, parakete, pinter vb.) kullanılmamaktadır. Kullanılan sade uzatma a ları 50-100 göz yüksekli inde, donatılmı halde ortalama 85,0 m uzunlu unda ve a göz geni li i 36-250 mm arasında de i mektedir. Bu a larda ip kalınlı ı numarası, hedeflenen türe göre monofilament a larda 0,18-0,29 mm, multifilament a larda ise 210d/2-210d/12 arasında de i mektedir.

Uzatma a ları, suya tek tek, 2-3'lü gruplar halinde veya uç uca olmak üzere dip ve yüzeye bırakılmakta, ak am suya bırakılan a lar sabah gün do umunda toplanmaktadır. Di er bir yöntem ise su derinli inin az oldu u kıyı kesimlerinde a ların kıyıya do ru yarım çember yapılarak çevrilmesi ve su içerisinde ses çıkartılarak balıkların ürkütülüp a a takılması ekinde yapılmaktadır.

3.4. Balıklandırma çalı maları

Adıyaman ili sınırları içerisinde kalan baraj gölü ve di er göletlerin balıklandırma çalı maları DS GAP 15. Bölge Müdürlü ü Su Ürünleri Ba mühendisli i ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlü ü tarafından yapılmaktadır. DS GAP 15. Bölge Müdürlü ü Su Ürünleri Ba mühendisli i 1996-2013 yılları arasında toplam 81.532.710 adet balık üretmi tir. Üretilen bu balıkların 53.721.000 adedi aynalı sazan, 27.400.290 adedi pullu sazan, 354.130 adedi abut ve 57.290 adedi ise bizir'dir. 2013 yılında üretilen toplam balık miktarı 5.568.770 adettir (Anonim, 2013-b). 2013 yılında Atatürk Baraj Gölü ve di er göl/göletlere atılan balık tür ve miktarları Tablo 5'te verilmi tir. Bu göletlerin dışında, Çelikhane ilçesinde bulunan Çad Baraj Gölü'ne 2012 yılı sonu itibariyle 610.000 adet aynalı sazan, 800.000 adet pullu sazan ve 10.000 adet ot sazanı olmak üzere toplamda 1.420.000 adet yavru balık atılmı tır (Anonim, 2013-c).

Tablo 5. 2013 yılında balıklandırma yapılan göl ve göletler (Anonim, 2013-b ve 2013-c)

Rezervuarın adı	Maksimum alanı (ha)	Balık türü	Miktarı (adet)	Balıklandırma yapan kuruluş
Atatürk Baraj Gölü*	51150	Pullu sazan	4.328.770	DSİ GAP 15. Bölge Müdürlüğü
Hasancık Göleti	13.2	Aynalı sazan	350.000	Adıyaman Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
İncesu Göleti	21.4	Aynalı sazan	495.000	Adıyaman Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
Kınık Göleti	29.4	Aynalı sazan	532.000	Adıyaman Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
Gözebaşı Göleti	16.6	Aynalı sazan	240.000	Adıyaman Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
Karahöyük Göleti	31.3	Aynalı sazan	120.000	Adıyaman Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
Azaplı Gölü	275	Aynalı sazan	630.000	Adıyaman Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
İnekli Gölü	200	Aynalı sazan	580.000	Adıyaman Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
Gölbaşı Gölü	240	Aynalı sazan	2.865.000	Adıyaman Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
Toplam			10.140.770	

(*) Adıyaman ili sınırları içerisinde kalan alandaki avlak sahaları

3.5. Kooperatiflerin durumu

Adıyaman ili'nde, Merkez ilçe, Gerger ve Samsat ilçelerinde birer adet olmak üzere toplam 3 adet kayıtlı Su Ürünleri Kooperatifi bulunmaktadır (Tablo 6). 1997-1999 yılları arasında kurulan bu kooperatifler yasal prosedürlerini sürdürmekle birlikte, bu kooperatiflerin, üye kaydı, avlak sahası kiralaması, satış-pazarlama, finans güçlü ü ve i letim sorunları nedeni ile faaliyetlerini aktif bir şekilde sürdüremedi i belirlenmi tir.

3.6. Sosyo-demografik durum

Bölgede 54 balıkçı ile yüz yüze yapılan anket çalışmaları sonucunda; avcılıkta kullanılan teknelerin %64'ünde balıkçıların tek başına, %36'sında ise iki kişi olarak çalıştığı, bu balıkçıların bakmakla yükümlü olduğu kişi sayısı ortalamasının ise 6,06 olduğu sonucuna

ulaılmıştır.

Bu durumda, 169 adet teknede çalışan 230 balıkçının aileleri ile birlikte toplam sayısı 1394 kişidir. Yaşları 18-59 arasında değişen bölge balıkçılarının %84,4'nün sosyal güvencesinin olmadığı, %59,4'nün balıkçılık yanında tarım, hayvancılık ile veya başka işlerde çalıştığı, %81,3'ünün ise bir su ürünleri kooperatifine üye olmadığı belirlenmiştir. Balıkçıların eğitim durumu, yaş aralığı ve deneyim süreleri ile ilgili ulaşılan sonuçlar Tablo 7'de verilmiştir.

Bu sonuçlara göre; balıkçıların büyük çoğunluğu (%71,9) ilköğretim mezunları olmaktadır, yaş aralıkları içerisinde, %50 oran ile 36-50 yaş, %31,2 oran ile de 26-35 arasındaki yaş grubu ilk iki sırayı almıştır. Balıkçıların %75'nin ise deneyim süresinin altı yıl ve üzerinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6. Adıyaman ili'nde faal halde bulunan su ürünleri kooperatifleri, kuruluş yılı ve üye sayıları (Anonim, 2013-c)

İlçesi	Kooperatifin adı	Kuruluş yılı	Üye sayısı
Merkez	S.S.Yazıcı, Bağpınar, Çobandede, Paşamezrası, Bozhöyük, ve Hacıhalil Köyleri Su Ürünleri Kooperatifi	1998	35
Gerger	S.S. Gerger Merkez, Açma, Budaklı, Üçkaya, Gönen, Konacık, Ortaca, ve Cevizpınarı Köyleri Su Ürünleri Kooperatifi	1999	15
Samsat	S.S. Kızılöz, Bayırlı, Bağarası, Gölpınar, Göltaşı, Doğanca, Çaybaşı, Büyükbey, Arılı Köyleri Su Ürünleri Kooperatifi	1997	20
Toplam			70

Tablo 7. Balıkçılarda eğitim durumu, yaş aralığı ve deneyim (%)

Eğitim durumu				Yaş aralığı				Balıkçılıkta deneyim süresi (yıl)			
İlk	Orta	Lise	Yü.	18-25	26-35	36-50	51 üzeri	1-5	6-10	11-20	21 üzeri
71,9	12,5	15,6	-	3,1	31,2	50,0	15,7	25,0	21,9	43,7	9,4

3.7. Satı -pazarlama ve tüketim

İl genelinde, balık satı ları a ırlıklı olarak münferit balık satı yerlerinde, marketlerde ve seyyar satıcılar tarafından yapılmaktadır. Yalnızca balık satı amacına yönelik olarak il merkezi'nde 7 adet, Çelikhane'da 2 adet, Besni'de 1 adet, Gölba ı'nda 1 adet, Samsat'ta 1 adet ve Kahta ilçesinde 5 adet olmak üzere toplamda 17 adet balık satı yeri bulunmaktadır. Avlanan balıklar ya balıkçıların kendileri tarafından satı yerlerine getirilmekte ya da kabzımallar ve toptancılar köylere giderek topladıkları balıkları kendi satı yerlerine getirmektedir. Satı yerlerine getirilen balıklar, Adıyaman il ve ilçelerinde taze olarak tüketilmekte, bunun dı ında talep ve balık türü tercihine göre, taze so utulmu veya dondurulmu olarak ba ta hamsi olmak üzere kültür çipura, levrek ve dondurulmu uskumru tüketilmektedir.

Adıyaman il'inde en çok tüketilen tatlısu balıklarının ba ında sazan ve bizir, deniz balıkları içerisinde ise hamsi ve ithal uskumru gelmektedir. Balı ın en çok tüketildi i dönem ise sonbahar ve kı aylarıdır. Adıyaman ili'nde tüketim dı ında, avlanan balıkların bir kısmı ilde bulunan ve yakın illerden gelen toptancılar tarafından toplanarak Diyarbakır, Batman, Hakkari, Hatay, Gaziantep, Kahramanmara , Eski ehir, Kütahya, Konya, Bursa illerine, bunun dı ında Irak, ran ve Suriye'ye gönderilmektedir. Avlanan balıkların 2013 yılı ortalama perakende satı fiyatları balı ın türü ve büyüklü üne göre 1,50-8,00 TL/kg arasında de i mektedir.

3.8. Sorunlar

Yapılan çalı ma sonucunda Adıyaman ili balıkçılı ının önde gelen sorunları a a ıdaki gibi belirlenmiştir:

a) Bölge balıkçılarının avlanma araç-gereçleri yönünden yeterli teknik donanım ve bilgiye sahip olmadığı ı, bunun yanında alter-

natif av araçları (fanyalı a lar, parakete, pinter vb) konusunda herhangi bir deneyime sahip olmadıkları ve kullanmadıkları,

b) Balıkçılarının ço unun avlanma yasa ının önemi, minimum avlanabilir balık boyları, avlanması tamamen yasaklanan türler, hijyen, balık ta ıma-muhafaza konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı ı,

c) Balıkçıların %84,4'nün sosyal güven-cesi olmadığı ı, %80'e yakın kısmının ise kooperatife üye olmadığı ı ve üye olma konusunda isteksiz davrandığı ı,

d) Kooperatiflerin üye kaydı, finans güçlü ü ve i letim sorunları nedeni ile etkin çalı amadığı ı,

e) De i ik zaman dilimleri içerisinde bazı avlak sahalarının kooperatif veya özel ahıslar tarafından kiralanamaması nedeni ile avlak sahalarının etkin ve kontrollü olarak i letilemedi i ve kiralanana veya kiralanamayan avlak sahalarında bir kısım balıkçının avcılı ı kaçak olarak sürdürdü ü,

f) Bir kısım profesyonel ve amatör balıkçının ço u balık türünün yumurtalı oldu u Nisan-Haziran ayları arasındaki yasaklanan dönemde göl, gölet, çay ve derelerde balık avcılı ını sürdürdü ü,

g) Kimi avlak sahalarında a ların toplanması sırasında a a yapı an midyelerin a ipliklerini keserek maddi zarara neden oldu u,

h) Çad Baraj Gölü'nde a kafeslerde Alabalık yeti tiricili i yapılan i letmelerin kafeslerine zaman zaman gölde bulunan yüzer adaların çarpma riskinin bulunması nedeni ile kafesleri korumak amacıyla kurulan koruyucu a ya da halatların seyrüsefer ve avcılık alanlarını kısıtladı ı konusunda ikâyetlere yol açtı ı,

ı) Çad Baraj Gölü'nde kı aylarında suyun donması, Atatürk Baraj Gölü'nde ise yaz aylarında su sıcaklı ının yükselmesi her iki gölde balık üretiminin tüm yıl boyunca sürdürülmesine olanak vermemektedir.

4. Tartı ma ve sonuç

Adıyaman ili'nde, su ürünleri faaliyetleri a ırlıklı olarak Atatürk ve ad Baraj Gölle-ri'nde sürdürölmektedir. Bölgede bugüne kadar av araçları, limnoloji, biyoloji ve sistematik ile ilgili konularda çalı malar yapılmı olmakla birlikte, Adıyaman ili balıkçılı na yönelik veri kaynakları oldukça sınırlı sayıda bulunmaktadı. Bunlar içerisinde, (Olguno lu vd., 2009), Adıyaman ili balık avcılı ı durumu ve avcılı ı yapılan ekonomik balık türleri ile ilgili yapmı oldukları çalı mada, baraj gölü'nün Adıyaman ilini kapsayan 11 avlak sahasında avlanan türler içerisinde en büyük getirinin abut (*Barbus grypus*)'tan sa landı ını bildirmi lerdir. (Bayhan ve Göçer, 2012), Atatürk Baraj Gölü (Adıyaman) balıkçılı nda kullanılan av araç ve gereçlerinin teknik özellikleri ile avlanan balık türlerini belirleme konusunda yapmı oldukları çalı mada, gölde yalnızca monofilament ve multifilament PA sade a ların kullanıldı ını, % 40.0-42.0 donam faktörüne sahip olan bu a ların uzunlu unun 80.0-85.0 m arasında de i ti ini ve bölgede avcılıkta 2133 posta a ın kullanıldı ını bildir- mi lerdir.

Di er yandan (Olguno lu vd., 2013), Adıyaman ili'nde balıketi tüketen bireylerin öncelikli tercihini (%70) tatlı su ürünlerinden yana kullandıklarını, bu türler içerisinde %36 ile en fazla sazan'ın, deniz balıkları içerisinde ise %19 ile hamsi'nin tercih edildi ini, ki i ba ına yıllık ortalama balık tüketiminin 3.01 kg oldu unu bildirmi lerdir.

Bu alı maların dı nda (Canpolat vd., 2003), Do u ve Güneydo u Anadolu Bölgelerinde av araç ve gereçlerinin mevcut durumlarının belirlenmesi amacına yönelik olarak yaptıkları çalı mada, Adıyaman ili ve Atatürk Baraj Gölü'nü bu çalı ma kapsamı içerisinde incelemi lerdir. (Can ve ne 2005),

Atatürk Baraj Gölü Bozova Bölgesinde aynı donam faktörüne sahip dört farklı göz açıklı ndaki (110 mm, 120 mm, 130 mm, 140 mm) sade uzatma a ları ile dört familyaya ait 7 türün yakalandı ını belirlemi lerdir. (elik ve Duman, 2001), Atatürk Baraj Gölü Bozova Bölgesinde, sade a lar, fanyalı a lar, çekme a lar ve paraketa olmak üzere dört e it balık yakalama aletinin kullanıldı ını, bunlar içeri- sinde en fazla kullanılan balık yakalama aletinin sade uzatma a ları oldu unu bildir- mi lerdir. Yine, (Duman ve elik, 2001), Atatürk Baraj Gölü Bozova Bölgesinde 12 tür ve alt türün avlandı ını, avcılıkta tor göz geni li i (yarım göz) 14-110 mm olan monofilament/multifilament sade uzatma a ların ve ayrıca yayın balı ı avcılı nda para- ketaların kullanıldı ını bildirmi lerdir. Bu alı mada ula ılan sonuçlar ve Atatürk Baraj Gölü'nün di er bölgelerinde yapılan çalı ma- larında elde edilen veriler, Adıyaman ili balık- ılı ı içerisinde özellikle avcılı ın küçük öl- şekli balıkçılık faaliyetleri içerisinde yer aldı ı, balıkçıların yeterli teknik donanım ve bilgiye sahip olmadıkları ve av araçlarında e itlili in olmadı ı sonucunu ortaya koymaktadır.

Bu alı mada mevcut durumu ve sorun- ları belirlenen Adıyaman ili balıkçılı ının daha ileri düzeylere ta ınabilmesi, balıkçılı ın sür- dürülebilir ve ticari anlamda yapılabilmesi için;

a) Bölgede mevcut balıkçı teknelerinin ve di er avlanma araç ve gereçlerinin moder- nizasyonun yapılmasının sa lanması ve tama- mının kayıt altına alınması,

b) Bölge balıkçılarına alternatif av araç- ları, bunların donanımları, avlanabilir balık boyları, avlanması tamamen yasaklanan türler, avlanma araç-gereçleri, avcılıkta ilk yardım ve can güvenli i, kooperatifçilik, hijyen, balık ta ıma-muhafaza konularında ilgili kurumlarca periyodik e itimlerin verilmesi,

c) Üniversite ve ilgili kamu kurumlarınca bilimsel çalışmalara hız verilerek, elde edilen sonuçların bölgeye uyarlanması,

D) Kooperatiflerin gerçek balıkçılar tarafından kurulması ve işletilmesinin sağlanması, balıkçıların kooperatiflere üye olma konusunda teşvik edilmesi ve desteklerin artırılması,

E) Alternatif balık türleri (abut, bizir, yayın vb)'nin yetiştiricilik deneme çalışmaları yapılarak bölgeye en uygun tür ya da türlerin ticari anlamda yetiştiriciliğinin yapılmasına olanak sağlanması,

f) Su ürünleri stoklarının korunması ve sürdürülebilmesi için, koruma kontrol hizmetlerini daha etkin bir şekilde yürütülebilecek altyapının oluşturulması,

g) Bölge balıkçılarına sosyo-ekonomik yönden katkı sağlayacak ulusal ve uluslararası destek projelerinin uygulanabilmesinin sağlanması,

h) Balık eti tüketiminin artırılmasını sağlamak için, balık etinin insan sağlığı için önemi konusunda bölge halkının yazılı ve görsel medya, afiş, poster, broşür vb yolu ile bilgilendirilmesi ve özellikle ilk ve orta öğretim okullarında belirtilen konularda eğitim çalışmaları yapılması gerekli görülmektedir.

Kaynakça

Anonim, 2011. DS GAP 15. Bölge Müdürlüğü Su Ürünleri Balık mühendislik kayıtları.
Anonim, 2012. Su Ürünleri istatistikleri, Türkiye istatistik Kurumu, yayın no:4118, Ankara, 59 s.

Anonim, 2013-a. Nüfus istatistikleri, Türkiye istatistik Kurumu.

Anonim, 2013-b. DS GAP 15. Bölge Müdürlüğü Su Ürünleri Balık mühendislik kayıtları.

Anonim, 2013-c. Adıyaman Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü kayıtları.

Bayhan, Y.K. ve Göçer, M. 2012. Atatürk Baraj Gölü (Adıyaman) Balıkçılığı ve Kullanılan Av Araçlarının Teknik Özellikleri. Ege Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi, 6(3): 232-242.

Can, M. F. ve Şen K. D. 2005. Atatürk Baraj Gölü'nde Kullanılan Aynı Donam Faktörüne Sahip Dört Farklı Göz Açıklığındaki Sade Uzatma Dip Aletlerinin Yakaladıkları Türlerin Kompozisyonu, Avlanma Etkinlikleri ve Ekonomik Analizleri. Ege Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi, 22(1-2): 143-147.

Canpolat, İ., Yüce, S., Yıldırım, T. ve Şeker, T. 2003. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde Av Araç ve Gereçlerinin Mevcut Durumlarının Belirlenmesi Sonuç Raporu. Elazığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü. TAGEM/HAYSUD/2001/07/03/01, Elazığ, 178 s.

Çelik, A. ve Duman, E. 2001. Atatürk Baraj Gölü Bozova Bölgesinde Kullanılan Balık Yakalama Aletlerinin Yapısı. Ege Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi, 18(3-4): 407-419.

Duman, E. ve Çelik, A. 2001. Atatürk Baraj Gölü Bozova Bölgesi'nde Avlanan Balıklar ve Verimlilikleri. Ege Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi, 18(1-2): 65-69.

Olgunoğlu, İ. A., Artar, E., Olgunoğlu, M. P. ve Korkmaz, S. 2009. Adıyaman İli Balık Avcılığı Durumu ve Avcılığı Yapılan Ekonomik Balık Türleri. Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 13(2): 29-34.

Olgunoğlu, İ. A., Bayhan Y.K., Olgunoğlu M.P., Artar, E. ve Ukav, İ. 2013. Adıyaman İli'nde Balık Eti Tüketim Alışkanlıklarının Belirlenmesi. Gıda Teknolojileri Elektronik Dergisi, Cilt: 9, No: 1, 21-25.